

ARHIM. HRISOSTOM RĂDĂȘANU

Lumina pocăinței, călăuză prin întunericul patimilor

Cuvânt înainte de
PS Damaschin DORNEANUL
Episcop-vicar al
Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților

DOXOLOGIA
Iași, 2026

Cuprins

<i>Prospețime de duh și provocare la zăbavă cu tine însuși</i> († Damaschin Dorneanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților)	7
<i>Înainte-cuvânt la mărturia Cuvântului</i>	15
Duminica Vameșului și a Fariseului	17
<i>Fariseo-vameșul</i>	17
<i>Stă scris: pârlăcioșii nu vor moșteni Împărăția</i> <i>lui Dumnezeu</i>	22
Duminica Întoarcerii Fiului risipitor	27
<i>Întrebați-i pe morții din cimitir unde este bucuria lor</i>	28
<i>Lunea Fiului Risipitor</i>	39
Duminica Înfricoșătoarei Judecăți	45
<i>Tronul judecății lui Hristos stă în inima noastră</i>	46
<i>Judecata dreaptă a unei istorii nedrepte</i>	56
Duminica Izgonirii lui Adam din Rai	61
<i>Postul negru albește sufletul</i>	61
<i>Istoria umanității începe într-o zi de vineri</i>	72
Duminica a doua din Post	
(a Sfântului Ierarh Grigorie Palama)	79
<i>Adevărata vindecare stă în iertare</i>	80
<i>Baba lui Țuțea și slăbănogul din Capernaum</i>	90
Duminica a treia din Post (a Sfintei Cruci)	97
<i>La Dumnezeu nu se intră decât în stare de jertfă</i>	97
<i>Pasul abținerii</i>	105

Duminica a patra din Post

(a Sfântului Cuvios Ioan Scărarul) 111

De la griul lumii la albul veșniciei 112

Rolul „scării” într-o lume orizontală 122

Duminica a cincea din Post

(a Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca) 127

Pocăința ce naște aureolele sfinților 128

Puterea exemplului feminin 136

Duminica a șasea din Post (a Floriilor) 141

Ierusalimul sufletului omenesc,

Golgota Fiului lui Dumnezeu 142

Fiul lui Dumnezeu a iubit Ierusalimul 153

Prospețime de duh și provocare la zăbavă cu tine însuși

– în loc de prefață –

În cultura populară circulă diferite variante ale unei istorisiri care ni-L prezintă pe Dumnezeu dăruind popoarelor daruri specifice, după care acestea pot fi, îndeobște, recunoscute; doar românilor, veniți mai la urmă, nu le mai găsește niciunul din „registru” celor „oficiale”, dar le făurește, totuși, ad-hoc, unul.

În răspăr cu această viziune, bucurie mare ni se face sufletului când întrezărim – ori simțim de-a dreptul, fără putință de tăgadă – la unele persoane faptul că, în vistieria inimii lor, Dumnezeu Cel generos a revărsat, fără precupețire, nu unul sau două, ci multe și diverse, alese și complementare daruri, ca florile ce împodobesc o prea minunată grădină.

Așa l-am cunoscut eu, și, aidoma mie, mulți dintre cei ce-i suntem în preajmă, pe părintele Hrisostom. A fost vrerea cea atotbună, preaînțeleaptă și de minte omenească necuprinsă a lui Dumnezeu – Care ne știe rărunchii și pașii, dar și vremile care stau în față, provocările lor și chemarea unor oameni de a răspunde la ele – să Se uite cu dragoste de Părinte ceresc spre un prunc din Todireștii Sucevei și să trimită *semn* spre cel

ce va primi nume chemat să onoreze numele Fiului Său, Învățătorul nostru cel desăvârșit.

Cristian, căci așa a ieșit din cristelnița botezului, se va vădi, de timpuriu, că are darul *cuvântului*. Biserica din satul natul a fost martora multor cuvinte rostite frumos, ales, dulce, cumpătat, de elevul seminarist sau studentul teolog revenit în familie și îmbiat de părintele paroh a se îmbrăca cu stihar și a sta pe solee, în fața credincioșilor. Câte amintiri nu au depănat, de atunci și până astăzi, cei ce îl auzeau și-și rememoraу învățăturile primite, pildele moralizatoare, îndemnurile de a rămâne fideli Sfintei Ortodoxii, dar și de a o onora, prin făptuire.

Mai apoi, cunoscut i-a fost și glasul, iar mesajul cu mai multă „răspândire” în vremea activității la postul de Radio Trinitas al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei. Îmi amintesc și acum prima meditație ascultată de mine la emisiunea „Cuvântul care zidește”, în care m-a fascinat felul cum, vorbind despre bătrânii din Pateric, ni i-a făcut atât de aproape, încât să le adresăm, și astăzi, cu curaj, cererea: „Avva, spune-mi un cuvânt” (care era, cred, chiar titlul meditației).

Neuitate au fost apoi reflecțiile sale la lecturile din Apostol și Evanghelie din fiecare duminică dimineață, rostite online până la începerea Sfintei Liturghii la Catedrala Mitropolitană, la care, participând, puteai regăsi, la predicatori de seamă rândușiți la altarul mitropolitan, idei împrumutate din emisiunea care tocmai se încheiase. Semn că era urmărit, stimat, prețuit, admirat și

„copiat” (ca să nu spun „plagiat”) în sensul cel bun, adică folosit drept sursă de inspirație.

Ar fi o mare realizare și de folos întreprindere dacă respectivele meditații ale tânărului și energicului realizator de la Trinitas ar putea fi cândva colecționate și făcute accesibile câtor mai mulți iubitori de cuvânt autentic. Căci așa îi era și atunci vorbirea: cuvânt spumos, revigorant, provocator, apăsător, dar nuanțat, fidel Tradiției, dar deschis spre noutatea care înprospătează, nu trădează. Acea experiență a încredințat pe mulți de adevărul că Scriptura nu este pentru „în vremea aceea”, ci este cuvânt viu, cuvânt cu Duh, cuvânt care dă înțelesuri atât de aproape de cele pe care le simțim, le trăim, le cugetăm în veacul al XXI-lea.

Acestea știindu-le, precum și altele din același registru al unei dăruiri speciale, nu mare a fost mirarea când, în noaptea de priveghere a praznicului Intrării Maicii Domnului în biserică din anul 2006, în biserica istorică, mică, dar caldă și primitoare a Sihăstriei Putnei, glasul părintelui stareț Nectarie a însoțit răstignirea într-o deplină lepădare de lume a fratelui Cristian, cu exclamarea: „Fratele nostru, *monahul Hrisostom*, își tunde părul capului său...”.

Mi-l închipuiam atunci pe vestitul predicator din Antiohia și Constantinopolul veacului al IV-lea cum îl cuprinde de grumaz pe cel ce îi va purta de acum numele și care îi va călca pe urme. Urme și în cele frumoase ale cuvântării, dar, uneori, și în cele ale neînțelegerii sale de către cei ce nu știu, nu pot ori nu vor să priceapă că răul,

când e demascat, te poate face obtuz și neînduplecat (mai ales dacă deții „puterea”), că da, credincioșia față de Biserică și de Părinți nu este sinonimă cu repetitivitatea obositoare de idei arhicunoscute, că adevărata smerenie stă bine alături de acea *superbia sancta* pe care Fericitul Ieronim, contemporan, de altfel, cu Sfântul Ioan cel cu Gura de Aur, îndemna să o învățăm.

Și astfel, unul dintre darurile părintelui Hrisostom – printre cele mai cunoscute, de altfel – va fi și mai mult pus întru lucrare. Amvonul Sihăstriei de lângă marea lavră a Putnei a vibrat de atunci, în răstimpurile când era părintele rânduie la predică, a încurajare și muștrare, a îndemn de schimbare a vieții și de căutare asiduă a căii celei pe verticală.

Pe lângă tâlcuirea Evangheliei, nu s-a sfiit părintele să ne grăiască și pentru cele „aproape” pe care le trăiam și care tot în Scripturi își găseau limpezimea și soluțiile: păcate și comportamente „la modă” („reciclări” ale unora vechi de când lumea și pământul), devieri de la cugetarea sănătoasă a unora dintre cei responsabili cu chivernisirea celor de trebuință vieții, claritate în înțelegerea conflictelor armate cărora „agresiune” se cuvine să le spunem, nu mascate și pudrate cu falsitate în numele unei atotprezente corectitudini politice, că întru ascultare se cade să ne petrecem viața și în vremi de sănătate, și în cele de încercare cu boli, care ne scapă de sub control. Și alte, și iarăși alte cuvinte, unele reținute de înregistrările mănăstirii sau, din păcate, pierdute,

aici sau în altă parte (la Catedrala Mitropolitană ori în bisericile unde a fost invitat să predice).

Într-un efort recuperator, săvârșit cu nu puțin efort și cu atât de multă dragoste de către un colectiv inimos, care ține mult la părintele Hrisostom, iată că acum avem înaintea o selecție a unora din aceste cuvinte, mai precis la Duminicile din perioada Triodului. Ele ni se prezintă într-o dublă abordare, predică de tip „clasic” și meditație la același text evanghelic, bineînțeles, cu stiluri diferite de expunere, dar complementare, reciproc îmbogățitoare și deschizătoare de noi perspective la fiecare popas din călătoria spre întâlnirea cu Cel Înviat.

Desigur, specialiștii în omiletică vor semnala multe atuuri ale volumului de față și sunt absolut convins că el va deveni un punct de referință în discursul predicatorial contemporan. Aș puncta doar două elemente care mi-au confirmat, încă o dată, darul frumos roditor al părintelui Hrisostom întru cele ale cuvântului.

În primul rând, paginile acestea sunt o mărturie vie, concretă – o, cât vom mai avea nevoie oare să ni se reamintească aceasta? – a faptului că Evanghelia este mereu actuală și niciodată „epuizabilă”. Totul este proaspăt, dacă ai ochi să citești în viul Duhului. Nu te plictisește. Nu-și termină mesajul. Nu este o carte care poate să aibă „the end”. Din ea te adapi, te revigorezi, te hrănești (pentru minte și pentru suflet), te pregătești pentru o viață mai bună, mai așezată, mai bucuroasă, mai împlinită (aici și Dincolo).

Duminica Înfricoșătoarei Judecăți

³¹Când va veni Fiul Omului întru slava Sa și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. ³²Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile, și-i va despărți pe unii de alții precum desparte păstorul oile de capre. ³³Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. ³⁴Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. ³⁵Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; ³⁶Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine. ³⁷Atunci drepții Îi vor răspunde, zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau însetat și Ți-am dat să bei? ³⁸Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat? ³⁹Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Tine? ⁴⁰Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: Adevărat zic vouă: Întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei prea mici, Mie Mi-ați făcut. ⁴¹Atunci va zice și celor de-a stânga: Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. ⁴²Căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; ⁴³Străin am fost și nu M-ați primit; gol, și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat. ⁴⁴Atunci vor răspunde și ei, zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și nu Ți-am slujit? ⁴⁵El însă le va răspunde, zicând: Adevărat zic vouă: Întrucât nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut. ⁴⁶Și vor merge aceștia la osândă veșnică, iar drepții la viață veșnică.

(Matei 25, 31-46)

Tronul judecății lui Hristos stă în inima noastră

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.
Amin.

Părinților, fraților și surorilor,

Dacă ar fi să legăm cu un fir roșu mesajele pe care Sfânta Biserică ni le pune înaintea prin glasul Evangheliei în duminicile de dinaintea Postului Mare, am vedea un element comun care, poate la prima vedere, nu este atât de evident, dar care, la o cercetare mai atentă, ne vorbește despre felul în care suntem noi, creștinii, aflând, mai ales, la ce ne ajută aceasta, pentru că, nu de puține ori ne întrebăm de ce facem ceea ce facem, de ce noi, creștinii, facem lucruri pe care ceilalți oameni nu vor sau nu pot să le facă.

M-am confruntat cu acest fapt ori de câte ori oameni care nu erau creștini practicanți trebuiau să vină în Biserică sau la biserică și erau cumva șocați de toată mulțimea aceasta de lucruri pe care creștinii „trebuie” să le facă. Viețile pe care le trăiau ei înainte erau vieți care, mai mult sau mai puțin, îi mulțumeau și își puneau în mod legitim întrebarea de ce să mai vină la biserică să mai facă și alte lucruri în plus: „Adică, nu e suficient că sunt o persoană foarte bună, trebuie să mă fac și mai bun? Nu e suficient că trebuie să fiu cumpătat în mâncare, trebuie să și postesc? Nu e suficient că trebuie să știu lucruri interesante despre filosofii lumii și

despre Dumnezeu ca un fel de putere spirituală, trebuie să mă și rog?”

Lucrurile acestea sunt de multe ori contestate de oamenii din afara Bisericii și ne punem și noi întrebarea: la ce bun, la urma urmei? Pentru că postim, ne rugăm, facem faptele milei sufletești și ale celei trupesti și de multe ori ne uităm la noi și parcă nu vedem că suntem diferiți față de toți ceilalți oameni. Ba chiar auzim cuvinte de felul: „Dar la ce să te mai rogi atât? Lasă că îl am eu pe dumnezeul meu personal cu care ne înțelegem noi între noi. De ce să mai mergi la biserică și să stai în picioare sau, eventual, în genunchi, când avem un dumnezeu acasă, un dumnezeu la serviciu, un fel de dumnezeu de buzunar, un fel de dumnezeu de portmoneu, pe care îl băgăm acolo și îl scoatem ori de câte ori avem nevoie. De ce să ne mai apucăm acum să mai citim Sfintele Scripturi, niște cărți scrise acum mii de ani? Hai să evoluăm, hai să ne schimbăm sau, cel puțin, să nu mai facem lucrurile pe care le mai fac creștinii, pe care le propovăduiește și le mărturisește Biserica”.

Această jenă cumva își găsește răspunsul în evanghelia rânduită de către Biserică să fie citită astăzi. La ce bun toată această osteneală a creștinului, toată această lucrare a lui, tot acest stres pe care el îl simte realmente în viața lui ori de câte ori trebuie să facă ceva? Și această duminică ne pune înaintea o evanghelie numită a Înfricoșătoarei Judecăți, o evanghelie care ne spune că toate lucrurile, aparent inutile, pe care le facem au un scop, au un rost, au un înțeles al lor și, mai mult decât acestea

toate, au o bună și dreaptă răsplătire, fraților și surorilor. Pentru că, în Duminica Înfricoșătoarei Judecăți, Îl ascultăm pe Domnul nostru spunându-ne la ce este bun tot efortul nostru de fiecare zi, toate aceste posturi mai mari sau mai mici care împodobesc Biserica și timpul liturgic, toate aceste experiențe de rugăciune personală, dar și comunitară, toate aceste lucruri pe care creștinii „trebuie” să le facă: nu lua, nu gusta, nu atinge, păzește-te, iubește, rabdă și, mai presus de toate, smerește-te.

Am auzit, în prima duminică din această perioadă a Triodului, o duminică ce pregătește intrarea noastră în Postul Mare, de vameș și de fariseu, de mândrie și de smerenie. În a doua duminică am ascultat vorbindu-se despre tânărul acela imatur care și-a cerut averea de la tatălui său și care, datorită smereniei, s-a întors acasă și a redobândit starea de dinainte.

Acum, în această duminică, iată că din nou se vorbește despre smerenie, deși ne-am fi așteptat să fim mai atenți la cheștiunea milosteniei, pentru că Domnul le spune să facă fapte bune și celor pe care îi binecuvântează, și celor de care Se depărtează: „Întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei prea mici, Mie Mi-ați făcut” (Mt. 25, 40). Și dacă „nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut” (Mt. 25, 45).

Dar este o manieră de interpretare, fraților și suro-rilor, pe care poate nici evanghelia și nici felul în care o lecturăm nu o scoate la suprafață. Iată cum se comportă dreptii cărora Domnul le spune: „Veniți, binecuvântați

Tatălui Meu, moșteniți Împărăția [...], căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc” (Mt. 25, 34-35). Reacția lor este una de totală surpriză. Și nu trebuie să ni-i imaginăm stând, pur și simplu, impasibili în fața acestei mărturisiri a Domnului și Dumnezeului nostru și întrebându-se: „Ei, Doamne, dar când am făcut noi aceasta? Știm noi că nu am făcut”, ci, efectiv, se miră și ei că toate lucrurile bune pe care le-au făcut celorlalți au luat, de fapt, destinația către Dumnezeu.

Nu ne vine să credem că pentru o bucată de pâine pe care o dăm unui sărac, noi, gândindu-ne că e un lucru normal să-l facem, îl facem lui Dumnezeu. Dumnezeu este, de fapt, destinatarul final al unei căni cu apă pe care o dăm unui însetat sau al unei mângâieri pe care o oferim unui om supărat. Pentru că Dumnezeu Și-a asumat aceasta. Și nu pentru că am făcut noi ceva, nu pentru că ne-am făcut un calcul, nu pentru că am luat o hârtiuță și un creion și am început să scriem: „Eu urmează să facă atâtea fapte bune, deci, în consecință, merit raiul”. De aici reiese și surpriza sfinților, care, în momentul în care Domnul nostru Iisus Hristos spune: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu” (Mt. 25, 34), au această reacție de uimire: „Dar când, Doamne, am făcut lucrurile acestea?” (cf. Mt. 25, 37-39). Este o reacție de uimire tocmai pentru că ei nu se așteptau la aceasta. Pentru că ei, dacă făceau un bine, îl făceau cumva fără un interes anume. Și Dumnezeu a văzut această lipsă de interes, această lipsă de calcul, a văzut această „mărinimie de suflet”, cum o numea Sfântul Paisie Aghioritul.

Pentru că toate lucrurile pe care le făceau sfinții, binecuvântații, nu le făceau din obligație. Nu le făceau pentru că era cineva cu gura pe ei sau pentru vreun fel de interes: „Doamne, mi-e cam teamă de moarte. Ia să încep și eu să fac niște treburi mai interesante, mai deosebite, că poate-poate păcălesc pe cineva”. Dumnezeu Se uită la inima noastră. Se uită Domnul la inima noastră și știe cum și de ce facem faptele cele bune.

Și din această parabolă, știți ce mai vedem? Vedem smerenia sfinților, pentru că, în fața lui Dumnezeu, smerenia nu te face de rușine. Pe când, dacă suntem atenți la cei de-a stânga din parabola Mântuitorului, vom observa că, în momentul în care Domnul le zice: „Duceți-vă de la Mine” (Mt. 25, 41), ei au și o reacție de surpriză, pe care o exprimă într-un mod răzvrătit: „Doamne, când Te-am văzut [...] și nu Ți-am slujit?”

Ați văzut diferența dintre uimirea, surpriza, smerenia sfinților care ziceau: „Dar când, Doamne, am făcut lucrurile acestea?”, și cei care le-au făcut pe toate (și încă ceva în plus): „Doamne, când Te-am văzut [...] și nu Ți-am slujit?”, și care manifestă un fel de aroganță, un fel de îndreptățire: „Dar cum, domnule, că noi am schimbat civilizația, așa, într-o pocnitură de degete! Uite câte lucruri am făcut, câte legi, cât de importanți am fost, cum am schimbat noi fața lumii! Cum poți să spui că noi n-am făcut nimic?”

Însă ce îi osândește pe oamenii aceștia este faptul că nu au făcut ceea ce Domnul le-a zis să facă, pentru că, la urma urmei, câți dintre noi facem? Și faptul că în